

Limited Şirket Ortaklarının Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı ve Mahkeme Yoluyla Hakkın Kullanılmasına İlişkin Güncel Sorunlar

İsmail TOPALOĞLU*

Öz

Limited ortaklıklarda bilgi alma ve inceleme hakkı 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 614. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre her ortak, müdürlerden, şirketin bütün işleri ve hesapları hakkında bilgi vermelerini isteyebilir ve belirli konularda inceleme yapabilir. Ortağın, elde ettiği bilgileri şirketin zararına olacak şekilde kullanması tehlikesi varsa, müdürler, bilgi alınmasını ve incelemeyi gerekli ölçüde engelleyebilir; bu konuda ortağın başvurusu üzerine genel kurul karar verir. Genel kurul, bilgi alınmasını ve incelemeyi haksız yere engellerse, ortağın istemi üzerine mahkeme bu hususta karar verir. Ortağın bilgi alma ve inceleme hakkı geniş yorumlanmalıdır. Çalışmada müdürler tarafından ortağın bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılması talebinin şirket tarafından değerlendirilmesi ve bilgi vermekten kaçınma konusu incelenmiştir. Ayrıca bilgi alma ve inceleme talebi müdürler kurulu ve genel kurul tarafından reddedilen ortağın mahkeme aracılığı ile bilgi alma ve inceleme hakkını ne şekilde kullanacağı hususuna değinilmiştir. Limited şirket ortaklarının bilgi alma ve inceleme hakkı ve ortakların bilgi alma ve inceleme hakkının mahkeme yoluyla kullanılmasına ilişkin güncel sorunlar ve bu meselelere ilişkin görüşlerimiz incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, Limited Şirket, Şirket Ortağı, Genel Kurul, Dürüstlük Kuralı

* Avukat, İstanbul Barosu, İstanbul, Türkiye
Özyeğin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul, Türkiye
E-posta:ismail.topaloglu@ozu.edu.tr
Orcid id:0000-0002-7877-6541

Shareholders' Right to Receive Information and Inspection in Limited Liability Companies and Some Current Issues Regarding the Exercise of the Right Through the Court

İsmail TOPALOĞLU*

Abstract

The right to receive and review information in limited liability companies is regulated under the article 614 of the Turkish Commercial Code numbered 6102. Each shareholder is entitled to request from the directors to provide information about all the company's affairs and accounts, as well as conduct an examination on certain issues. If there is a danger that the shareholder may use the information obtained to the detriment of the company, the directors may prevent the request of the review of the information to the necessary extent; the general assembly decides on this issue upon the shareholder's application. If the general assembly unfairly prevents the request of information and the examination, the court decides on this issue at the request of the shareholder. The court decision is final. The shareholders' right to receive and review information should be interpreted broadly. The board of directors may reject the shareholders' right to receive and review information only if there are a number of reasons provided for in the law. The shareholders' right to obtain and review information should be interpreted broadly. In this study, the evaluation of the shareholders' request to exercise the right to obtain and review information by the managers and the issue of refraining from providing information are analyzed. In addition, it is addressed that the issue of how the shareholder, whose request for information and inspection is rejected by the board of directors and the general assembly, exercises the right to information and inspection through the court. The current issues regarding the right of limited liability company shareholders to obtain and review information and the exercise of the shareholders' right to obtain and review information through the court and our opinions on these issues is examined.

Keywords: The Right to Receive and Review Information, Limited Liability Company, Company Shareholder, General Assembly, Honesty Rule

* Lawyer, Istanbul Bar Association, Istanbul, Turkey
Özyeğin University Social Sciences Institute Private Law Thesis Master's Degree Student, Istanbul, Turkey
E-mail:ismail.topaloglu@ozu.edu.tr

I-GENEL OLARAK BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKI

Limited şirketlerde bilgi alma ve inceleme hakkı 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 614. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre her ortak, müdürlerden, şirketin bütün işleri ve hesapları hakkında bilgi vermelerini isteyebilir ve belirli konularda inceleme yapabilir. Ortağın, elde ettiği bilgileri şirketin zararına olacak şekilde kullanması tehlikesi varsa, müdürler, bilgi alınmasını ve incelemeyi gerekli ölçüde engelleyebilir; bu konuda ortağın başvurusu üzerine genel kurul karar verir. Genel kurul, bilgi alınmasını ve incelemeyi haksız yere engellerse, ortağın istemi üzerine mahkeme bu hususta karar verir. Mahkeme kararı kesindir. Türk Ticaret Kanunu'nun 614. maddesinin gerekçesinde ortaklara modern şirketler hukuku anlamında geniş bilgi alma hakkı tanındığı ifade edilmiştir¹.

Türk Ticaret Kanunu'nda anonim şirket pay sahiplerinin bilgi alma inceleme hakkına ilişkin düzenlemelerin aksine limited şirketlerde ortaklara tanınan bilgi alma ve inceleme hakkının kapsamını geniş tutulmuştur². Esasen bilgi alma ve inceleme hakkı hakkının ikili bir tasnifi yapılmaktadır. Limited şirket ortağı, yalnızca bilgi alma hakkını veya inceleme hakkını kullanabileceği gibi bilgi alma hakkını ve inceleme hakkını birlikte kullanması da mümkündür³. Limited şirketin esas sermaye payını iktisap eden her ortak, ortaklık sıfatını kazandığı andan itibaren ortaklık sıfatının sona ermesine kadar bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilir⁴.

Bu çerçevede sermaye şirketi olan limited ortaklıklar, ortakların, ortaklık nezdindeki sermayelerinden ve pay oranlarından bağımsız olarak, şirkete yaptıkları yatırımla ilgili doğru karar verebilmeleri için şirketin ekonomik durumu ve faaliyetleriyle ilgili bilgi alma ve inceleme hakları bulunmaktadır. Nitekim ortakların, paydan doğan idari ve mali nitelikteki haklarını etkin bir şekilde kullanması, şirket iş ve işlemlerinden haberdar olmalarına bağlıdır. Bu önemi gözeten kanun koyucu, ortakların bilgi alma ve inceleme hakkını, yine limited ortaklık bakımından da uygulanan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun. 553. madde hükmünde yer alan sorumluluk davası açma hakkından ve müdürlerin görevden alınması ile yönetim ve temsil yetkisinin kısıtlanmasına ilişkin Türk Ticaret Kanunu'nun. 630. maddesindeki düzenlemeden bağımsız biçimde düzenlemiştir. Bu kapsamda limited şirketlerde

¹Bakınız 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 614. maddesi gerekçesi.

²Bahtiyar, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku,15. Baskı, Beta Basım, İstanbul, 2021, s.451.

³Kendigelen, Abuzer/Kırca, İsmail, Şirketler Hukuku,Cilt III, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022, s.303.

⁴Kendigelen/Kırca, s.303.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 614. madde hükmünde tüm ortaklara korumak müdürlerden, şirketin bütün işleri ve hesapları hakkında bilgi vermelerini isteme ve belirli konularda inceleme yapabilme hakkı tanınmıştır.

Anonim şirket pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakkını düzenleyen 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun. 437. madde hükmündeki düzenlemeye göre pay sahipleri bilgi alma ve inceleme hakkını genel kurulda kullanabilir. Buna karşılık limited şirket ortağı herhangi bir genel kurul sınırlamasına tabi olmaksızın her zaman hakkını kullanabilir. Anonim şirket pay sahibi şirketin işleri hakkında bilgi alabilirken, limited şirket ortağı şirketin işleri ve hesapları hakkındaki bilgileri, belgeleri talep edebilir ve bunları inceleyebilir⁵.

Bilgi alma ve inceleme hakkını, aynı değerde bağımsız denetleme araçları olarak görmek gerekir. Limited şirketin dolaylı yoldan denetlenmesini sağlar. Bilgi alma ve inceleme hakkı birlikte kullanılabilmesi gibi limited şirket ortağı tarafından ayrı olarak da kullanılabilir ve şirkete karşı ileri sürülebilir.

A-BİLGİ ALMA HAKKI

Limited şirket ortağının bilgi alma hakkı, ortakların şirkete ilettiği sorulara limited şirketten bilgi aldığı pasif nitelikte bir bireysel hak olarak tanımlanmaktadır. Şirkette bulunması gereken bilgilere ilişkin bütün işler ve hesaplar hakkında ortaklar bilgi alma hakkını kullanabilir⁶. Şirketin işinden anlaşılması gereken şirketin organları, faaliyetleri, finansal işlemleri ve durumları, üçüncü kişilerle yapılan hukuki işlemlerdir.

Şirketin hesaplarını, şirketin malvarlığı ve aktifleri yani şirketin mali ve finansal durumunu gösteren hesaplar oluşturmaktadır⁷. Ortak sıfatı dışında kalan bilgiler hakkında söz konusu hükmü uygulanmayacaktır. Bu vesileyle şirketin malvarlığı, kredi borçları, başka şirketlerde hisseleri gibi konular bilgi alma hakkının kullanılması açısından talep konusu yapılamayacaktır⁸. Şirket hesaplarından anlaşılması gereken ise şirketin tüm resmi ve özel hesaplarıdır. Bu bakımdan ortaklığı doğrudan ilgilendiren her şey, ortaklığın işi sayılacağı yönünde bir kanaat belirtmek doğru olur.

⁵Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt II, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s.2273.

⁶Tekinalp Ünal/Çamoğlu, Ersin/Poroy, Reha, Ortaklıklar Hukuku II, 15. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2023, s.475.

⁷Çebi, Hakan, Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, Şirketler Hukuku Şerhi Cilt IV, Ed. Kemal Şenocak, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, 2023, s.4394.

⁸Tekinalp Ünal/Çamoğlu, Ersin/Poroy, Reha, s.463.

Ortaklık statüsü devam ettiği müddetçe bilgi alma hakkı ortak tarafından her zaman kullanılabilir. Müdürler bu anlamda gecikmeksizin ortaklara gerekli bilgiyi vermekle yükümlüdür. Bilginin verilmesi sırasında eşit davranış ilkesi ve hakkın kötüye kullanılması yasağı dikkate alınmalıdır. Ortağa verilecek bilgi özenli, gerçeğe, hesap verme ve dürüstlük ilkelerine uygun olmalıdır⁹. Niteliği itibariyle birbirlerine benzemekte ise de bilgi alma hakkı, şirketler hukukundaki benzer nitelikteki soru sorma hakkı, kamuyu aydınlatma ilkesi, özel denetim isteme hakkından farklı olarak ortaklara tanınan bir haktır¹⁰.

B-İNCELEME HAKKI

Şirketin bütün işleri ve hesaplarının sınırları içerisinde belirli somut konulara ilişkin, ortağın inceleme hakkı vardır. Bilgi alma hakkının aksine ortak sadece belirli konularda incelemede bulunabilir. Ortak inceleme hakkını şahsen kullanabileceği gibi somut olayın gereğine göre bir uzman aracılığı ile bu hakkını kullanabilir. Kanun genel nitelikte soyut bir tanımla inceleme hakkını düzenlediğinden ortağın inceleme hakkının nasıl ve ne zaman kullanacağı hüküm altına alınmamıştır. Ancak şirketler hukukunun genel prensipleri uyarınca her ortak dürüstlük kuralına uygun olarak söz konusu hakkını kullanabilir.

Kanunda ortağın söz konusu hakları kullanabilmesi için herhangi bir menfaat şartı aranmadığı için kanaatimizce dürüstlük kuralına aykırılık teşkil etmediği ve somut olayda ortak açısından haklı bir gerekçe teşkil ettiği ölçüde ortak, bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilecektir.

Limited şirket ortağı prensip olarak, yazışma ve şirket defterlerini sınırsız şekilde inceleyebilir. Öğretide, incelemeye konu edilebilecek defter ve kayıtlar yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri, pay defteri, genel kurul toplantı ve müzakere defteri, yönetim kurulu karar defteri olabileceği ifade edilmiştir¹¹. Ancak uygulamada limited şirket ortağı şirketin mali durumuna ilişkin borçları ve alacaklarını gösteren kayıtları, banka hesap ekstreleri, ortaklar cari hesap kayıtları, şirket mizanları da inceleme hakkına konu edilebilmektedir.

II-BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKININ KULLANILMASI

Kanun koyucu 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 614. madde hükmünde bilgi alma ve inceleme hakkının ne şekilde kullanılacağını belirmemiştir. Bu bakımdan bilgi alma ve inceleme hakkının ne şekilde kullanılacağı madde metninde belirtilmemiştir. İspat hukuku açısından

⁹Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2020, s.791.

¹⁰Can, Ozan, Limited Şirketlerde Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, 1. Baskı, Turhan Kitapevi, Ankara, 2015 s.14.

¹¹Can, s.89.

ortağın bilgi alma ve inceleme hakkını kullanması için şirkete yazılı olarak bildirimde bulunulmasının uygun olacağı görüşündeyiz.

Limited şirket ortağı bilgi alma ve inceleme hakkını etkin bir şekilde kullanabilmesi adına yeterli mali ve hukuksal donanıma sahip olmayabilir. Bilgi alma ve inceleme hakkının doğası gereği bilgi alma ve inceleme hakkının temsilci aracılığı ile kullanılması mümkündür. Esasen bilgi alma ve inceleme hakkı temsilci aracılığı ile kullanılmamaktadır. Nitekim hak sahibi halen limited şirket ortağıdır. Ortağın temsilcilerinin yetkileri bilgi alma ve inceleme hakkının ortak tarafından kullanılması yardımcı olunmasından ibarettir. Limited şirket ortağı temsilci olarak hukukçu ve mali müşavir aracılığı ile bu hakkını etkin biçimde ifa edebilir. Bu şekilde yapılacak bir yorum bilgi alma ve inceleme hakkının niteliğine uygun olacaktır¹².

Bazı yazarlar şirketin sırlarının korunması amacıyla şirketin de menfaatini gözetilerek temsilci olacak kişilerin yalnızca sır saklama yükümlülüğüne sahip kişiler arasından seçilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu husus ile ilgili şirket esas sözleşmesine hüküm konulabileceği öneri getirilmiştir¹³.

Uygulamada ortaklar, bilgi alma ve inceleme talebini noter kanalıyla ihtarname keşide etmek suretiyle şirkette talep etmektedir. Karşılaşılan en temel sorunlardan bazıları ise ihtarnamede bilgi alma ve inceleme hakkının kapsamının belirtilmemesidir. Ortaklar kimi zaman genel ve soyut nitelikte bilgi alma ve inceleme talebini noter kanalıyla şirkete bildirmektedir. Bilgi alma ve inceleme hakkına konu edilecek tüm hususların açık ve somut bir şekilde ihtarnamede belirtilmesinde fayda vardır¹⁴. Aksi durum ortağın talebinin makul düzeyde karşılanabilir olmaması sebebiyle müdürlerin bilgi alma ve inceleme talebini reddetmesinde haklı gerekçe doğurabilir.

III-MÜDÜRLER TARAFINDAN ORTAĞIN BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKININ KULLANILMASI TALEBİNİN ŞİRKET TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ VE BİLGİ VERMEKTEN KAÇINMA

Limited şirket müdürleri ortakların bilgi alma ve inceleme taleplerini özen ve bağlılık borcu kapsamında yerine getirirler. Şirket tüzel kişiliğine ve müdürlere yöneltilen sorulara cevap şekli

¹²Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan, Şirketler Hukuku, 9. Baskı, Dora Basım, Bursa, 2013, s.733.

¹³Bilge, Mehmet Emin, "Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma Hakkı Yürürlükteki Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümleri Çerçevesinde", Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:9, Sayı:1-2, Erzincan, Haziran 2005, s.436.

¹⁴Y. 11 HD, 13.11.2017, E. 2016/3710 K. 2017/6108, Corpus Web Hukuk Mevzuat ve İctihat Programı

ve zamanı müdürlerin takdirindedir. Müdürlerin, ortaklar tarafından bilgi alma ve inceleme hakkı kapsamında talep edilen bilgileri eksiksiz bir şekilde vermeleri gerekmektedir. Müdürler tarafından verilecek bilgi sözlü olabileceği gibi yazılı şekilde de yapılabilir¹⁵.

Öte yandan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 614. maddesinin ikinci fıkrasına göre müdürlerin vereceği bilgiler ve yapılacak incelemenin şirketin zararına kullanılma tehlikesi varsa ortağın söz konusu talebi reddedilebilir¹⁶. Talebin reddi için şirket açısından olası bir zararın varlığı yeterlidir. Bu durum özellikle şirketin ticari sırlarının açığa çıkma tehlikesi yahut haksız rekabete zemin oluşturması gibi ihtimallerde kendini gösterir. Hakkın kötüye kullanılması niteliğindeki taleplerin müdürler tarafından reddedileceği açıktır.

Kanuna göre müdürler gerekli ölçüde bilgi verebilir ve yapılacak incelemeleri sınırlandırabilir. Müdürlerin yapılan başvuruları reddetmeleri ancak haklı bir sebebin varlığı halinde mümkündür. Söz konusu başvuru hakkın kötüye kullanılması niteliğinde ise müdürlerin başvuruyu reddetme hakkı vardır. Uygulamada limited şirket müdürleri ortakların bilgi alma ve inceleme taleplerini şirketin zararına neden olması riskini ileri sürerek soyut gerekçelerle bu talepleri reddetmektedir. Olması gereken hukuk bakımından müdürlerin subjektif değerlendirmelere göre karar veremeyeceği, ticari teamüllerin ret sebebi bakımından haklı bir sebep teşkil edeceği ifade edilmiştir¹⁷.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 614. maddesinin müdürlere bilgi alma ve inceleme hakkı açısından geniş bir takdir yetkisi tanıdığı aşikardır. Bununla birlikte ortağın da birtakım kanuni hakları mevcuttur.

Öncelikle talebi reddedilen ortak konuyu şirket genel kuruluna taşıyabilir. Kanun burada ortağın genel kurula başvurusunu şart koşmaktadır. Yoksa, müdürlerin talebi reddetmesi üzerine genel kurul resen toplanıp bu konuda bir karar alamaz. Ortak tarafından genel kurula başvurulması için herhangi bir süre öngörülmemiştir. Ancak ortağın genel kurula başvurusu makul sürede yapılmalıdır¹⁸.

¹⁵Çebi, Hakan, "Limited Şirkette Ortakların Hakları", Terazi Hukuk Dergisi, Cilt:16, Sayı:177, İstanbul, Mayıs 2021, s.898.

¹⁶Can, s.107.

¹⁷Mineliler, Zeynep, "Yeni Türk Ticaret Kanuna Göre Limited Şirket Ortağının Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı", Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 69, İstanbul, Mayıs 2012, s.18.

¹⁸Parlak, F. Tülây, "Limited Şirketlerde Bilgi Alınması İncelenmesi ve Kısıtlanması", İstanbul Barosu Dergisi, Cilt:94, Sayı:1, İstanbul, Ocak 2020, s.169

Müdürlerin ve genel kurulun ortağın bilgi alma ve inceleme talebi hakkında ne zamana kadar karar verebileceği Kanun'da açık değildir. Ancak niteliği gereği bilgi alma ve inceleme hakkı acele işlerdendir. Bu sebeple müdürlerin ve genel kurulun bu hususta geç karar vermesi halinde genel kurul açısından 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 447(1/b)'de öngörülen butlan yaptırımı akla gelebilir. Müdürler bakımından 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 391(1/c) hükmü gereği yine butlan yaptırımı akla gelebilir. Bilgi alma ve inceleme hakkı ortaklık statüsünden ileri gelmektedir. Dolayısıyla ortakların vazgeçilmez nitelikte sayılan haklarındanır. Üstelik 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun m. 644 hükmünü yaptığı atıf sebebiyle limited şirketlere 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 391(1/c) hükmü uygulanabilir. Ancak Türk Ticaret Kanunu m. 447(1/b) ve Türk Ticaret Kanunu m. 391(1/c) hükümleri ortağın talebi hakkında dürüstlük kuralına aykırı olarak geç karar verildiği takdirde söz konusu olabilecektir. Ancak şirket müdürlerinin ve genel kurulunun ortağın bilgi alma ve inceleme talebini değerlendirmeye almaması durumunda ortada mevcut bir karar bulunmadığından, olmayan bir kararın butlanla hükümsüz sayılması da söz konusu olamaz.

Genel kurul müdürlerin kararını yerinde görüp ortağın bilgi alma ve inceleme talebinin reddine karar verebileceği gibi, ortak lehine bir karar alarak ortağa şirketin bütün işleri ve hesapları hakkında bilgi verilmesine ve belirli konulara inceleme yapmasına izin verebilir. Şirket esas sözleşmesinde ağırlaştırıcı bir genel kurul toplantısı karar nisabı öngörülmüşse bu durumda bu nisabın uygulanacağına şüphe yoktur. Bu konuda şirket esas sözleşmesinde aksine bir düzenleme mevcut değilse bu durumda 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen toplantı ve karar nisapları uygulanacaktır.

IV-ORTAĞIN BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKININ MAHKEME ARACILIĞI İLE KULLANILMASI

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 614(3) hükmüne genel kurul, ortağın söz konusu haklarını haksız yere engellerse, ortak mahkemeye başvurabilir. Davacı sıfatı, bilgi alma ve inceleme hakkı müdürler tarafından kabul edilmeyen ortağa aittir. Onun dışında diğer ortaklar bu hususta dava açamazlar. Bilgi alma ve inceleme hakkının mahkeme aracılığı ile kullanılması için ortaklık sıfatının devamı gerekir. Ortaklık sıfatı sona erenler mahkeme aracılığı ile ortaklık haklarını kullanamazlar. Mahkemeye başvuru sonrasında ortaklık sıfatının kaybı durumunda başvurunun ortak sıfatına bağlı olması nedeniyle ortaklık sona erdiği takdirde yapılan

başvurunun temelsiz olduğu ileri sürülür. İntifa hakkı ve pay üzerinde haciz sahipliği başvuru hakkı vermez¹⁹.

Kanuna göre genel kurula başvurmak, mahkemede dava açılmasının ön koşuludur. Örneğin talebinin müdürlerce reddedilmesinden sonra şirket ortağı önce genel kurula başvuracaktır, genel kuruldan ortağın lehine karar çıkmaması halinde ancak o takdirde mahkemeye müracaat edebilecektir. Kanun koyucunun mahkemeye başvuru için genel kurulun engellemesi şartının getirilmesi, şirket müdürünün genel kurulu toplantıya çağırma görevini ihlal ederek ortakların bilgi edinme hakkını mahkemeye yoluyla kullanmalarının engellenmesine neden olabilir.

Davanın açılması için kanun koyucu herhangi bir süre öngörmemiştir. Ancak genel kurulun ret kararından sonra uzunca bir süre dava açılmaması dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edebilir. Burada ortağın bilgi sağlama talebinin reddedilmesine karşı uzun süre boyunca herhangi bir işlem yapılmaması ve limited şirkette bu bilginin verilmeyeceği yönünde bir güvenin oluşması durumunda uzun süre sessiz kalma sebebiyle dava açma hakkının kaybının gerçekleştiği ileri sürülebilir.

Kanun koyucu limited şirketin, ortağın bilgi alma ve inceleme talebini kabul etmediği durumlarda genel kurulun bu konuda karar vereceğini hüküm altına almıştır. Prensip olarak genel kurul müdürler tarafından toplantıya çağırılır. Ancak uygulamada şirket müdürleri genel kurulu toplantıya çağırılmayarak bilgi alma ve inceleme sürecini sürüncemede bırakmaktadır.

Öğretide, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 617 hükmünün atfı sebebiyle 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 411. ve Türk Ticaret Kanunu m. 412'ye göre ortağın olağanüstü genel kurul toplantısı çağrısı için şirket merkezinin bulunduğu yer görevli mahkemesinde dava açabileceğine yer verilmişti²⁰.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 411. maddesi yalnızca azlık pay sahiplerine genel kurul toplantısına çağrı hakkı vermiştir. Bu halde azlık kabul edilmeyen limited şirket ortağının genel kurul toplantısı çağrısı için aktif husumet ehliyetine haiz olup olmadığı sorusu gündeme gelecektir. Kanaatimizce 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 614 hükmünün madde gerekçesi ve maddenin konuluş amacı birlikte değerlendirildiğinde esas sermaye oranından bağımsız olarak her limited şirket ortağının bilgi alma ve inceleme hakkının kullanabilmesi için

¹⁹Michalski, Lutz/Heidinger, Andreas/Leible, Stefan/Schmidt, Jessica, Kommentar zum Gesetz betreffend die GmbH, München 2023, GmbHG § 51b, s. 8, 9.

²⁰Can, s.107.

Mahkeme aracılığıyla genel kurul toplantısı çağırısında bulunma hakkı mevcuttur²¹. Mahkeme tarafından müdürlerin ortağın genel kurul toplantısı talebini reddetmesi halinde olağanüstü genel kurul toplantısı çağırısı yapılması gerekmektedir. Aksi durum, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m 614(2) hükmünün uygulanmaması anlamına gelir. Mahkemece genel kurul gündeminin ilan edilmesi ve çağırının yapılması için bu konuda kayyım atanmasına karar verilecektir²².

Genel kurul tarafından ortağın bilgi alma ve inceleme talebi hakkında olumlu bir karar verilirse ortak tarafından bu hak kullanılır. Ancak genel kurul bilgi alma ve inceleme talebini haksız bir şekilde reddederse ortak, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 414. maddesinin 3. fıkrasına göre Mahkemeye başvuracaktır. Ortak aynı zamanda genel kurul toplantısında alınan kararın iptali istemiyle 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda öngörüldüğü şekilde hükümsüzlük davası da açabilir Şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi genel kurulun ortağın bilgi alma ve inceleme talebinin haklı bir sebep ile engelleyip engellemediğini inceleyecektir. Mahkeme genel kurul kararını haksız bulursa ortağın bilgi alma ve inceleme hakkını kullanması adına hüküm kuracaktır²³. Diğer bir ihtimalde Mahkeme genel kurulun kararını hukuka uygun bularak ortağın bilgi alma ve inceleme hakkının engellenmesinin haklı bir sebebe dayandığına kanaat getirebilir.

Ayrıca 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 412. maddesine anonim şirketlerde azlığın genel kurul toplantısı çağırısı bakımından mahkemenin dosya üzerinden verdiği kararın kesin olduğunu ve mahkemenin dosya üzerinden karar vermek konusunda takdir hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Buna rağmen 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 614(2) maddesine göre açılacak genel kurul çağırısı davası ile 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 614(3) maddesine göre genel kurulun ortağın bilgi alma ve inceleme talebini reddetmesine ilişkin kararının değerlendireceği davada verilecek kararların kesin olup olmayacağı ve dosya üzerinden karar verilip verilemeyeceği hususu önem arz eder. Yargıtay bir kararında 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 614(3) hükmü ile paralel şekilde Mahkemenin vereceği kararın kesin olduğuna hükmetmiştir²⁴.

²¹Şener, Oruç Hami, Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s.514.

²²Adana 1. Asliye Ticaret Mahkemesi, 07.02.2024, E. 2023/698 K. 2024/84, Uyap Bilişim Sistemi

²³Adana 3. Asliye Ticaret Mahkemesi, 29.05.2024, E. 2024/205 K. 2024/378, Uyap Bilişim Sistemi

²⁴Y. 11 HD, 25.06.2018, E. 2016/13545 K 2018/4759, Corpus Web Hukuk Mevzuat ve İhtihat Programı

Kanaatimizce 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 614(2) hükmünde genel kurulun bu hususta karar alması kanuni bir zorunluluk olarak kabul edildiğinden mahkemenin genel kurul toplantısı çağrısına ilişkin kararının kesin nitelikte verilmesi gerekir. Diğer yandan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 614(3) bağlamında ortak tarafından açılan davalarda verilen kararlar kanunun lafzı gereği kesin niteliktedir. Dolayısıyla bu kararlara karşı kanun yoluna başvurulamaz. Yine her iki dava bakımından adil yargılanma hakkı kapsamında yer alan etkili yargılama yapılması adına ve madde lafzında da açıkça dosya üzerinden karar verileceği öngörülmediğinden duruşma açılarak yargılama yapılması zorunludur.

V- SONUÇ

Bilgi alma ve inceleme hakkı ortakların müktesep haklarından olup, şirketin işleri ve mali durumu hakkında ortaklara geniş anlamda bilgi alma ve inceleme yapma imkânı tanıyan, şirket işleyişinde şeffaflık sağlayan, kanundan doğan bir haktır. Şirket müdürleri dürüstlük kuralına aykırılık hallerinde ve bilgi alma ve inceleme talebinin şirkete zarar verme tehlikesi varsa ortağın bu talebini reddedebilir. Bunun üzerine ortağın genel kurula başvuru hakkı mevcuttur. Genel kurul tarafından bilgi alma ve inceleme talebi haksız şekilde engellenen ortak, bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilmek için dava yoluna başvurabilir. Anonim şirketin genel kurul toplantısı çağrısına ilişkin uygun düşen hükümleri limited şirket ortağının bilgi alma ve inceleme hakkı bakımından da uygulama alanı bulur.

KAYNAKÇA

- Bahtiyar, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, 15. Baskı, Beta Basım, İstanbul, 2021.
- Bilge, Mehmet Emin, “Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma Hakkı Yürürlükteki Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümleri Çerçevesinde”, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:9, Sayı:1-2, Erzincan, Haziran 2005, s.429-449.
- Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan, Şirketler Hukuku, 9. Baskı, Dora Basım, Bursa, 2013.
- Can, Ozan, Limited Şirketlerde Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, 1. Baskı, Turhan Kitapevi, Ankara, 2015.
- Çebi, Hakan, Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, Şirketler Hukuku Şerhi Cilt IV, Ed. Kemal Şenocak, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, 2023.
- Çebi, Hakan, “Limited Şirkette Ortakların Hakları”, Terazi Hukuk Dergisi, Cilt:16, Sayı:177, İstanbul, Mayıs 2021, s.891-901.
- Kendigelen, Abuzer/Kırca, İsmail, Şirketler Hukuku, Cilt III, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022.
- Michalski, Lutz/Heidinger, Andreas/Leible, Stefan/Schmidt, Jessica, Kommentar zum Gesetz betreffend die GmbH, München 2023, GmbHG § 51b.
- Mineliler, Zeynep, “Yeni Türk Ticaret Kanuna Göre Limited Şirket Ortağının Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı”, Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 69, İstanbul, Mayıs 2012, s.14-19.
- Parlak, F. Tülây, “Limited Şirketlerde Bilgi Alınması İncelenmesi ve Kısıtlanması”, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt:94, Sayı:1, İstanbul, Ocak 2020, s.158-177.

- Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt II, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.
- Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2020.
- Şener, Oruç Hami, Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017.
- Tekinalp Ünal/Çamoğlu, Ersin/Poroy, Reha, Ortaklıklar Hukuku II, 15. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2023.